

Fiskeri- og kystdepartementet
Avdeling for havbruk, sjømat og marked
v/Ekspedisjonssjef Magnor Nerheim
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Oslo, 13. mars 2009
#315735-002_833834/1
Saksansvarlig advokat:
Ole G. Klevan

MANGELFULL KONTROLL MED OPPDRETTSNÆRINGEN - VILLAKSBESTANDER ER UTRYDNINGSTRUET GRUNNET ØKNINGEN I LUSEBESTANDEN

Vi representerer Norske Lakseelver, som er en næringsorganisasjon for rettighetshavere til fiske i vassdrag med laks, sjørøret og sjørøye. Organisasjonen representerer fiskerettshavere og elveeierlag i 70 lakseførende vassdrag. Medlemslagene er spredt over hele landet fra Tana og Lakselv i nord til Mandalselva og Otra i sør.

Bakgrunnen for denne henvendelsen er at kontrollen med oppdrettsnæringen over en lang periode har vært svært mangelfull. Dette gjelder både gjennom utøvelsen av den generelle tilsynsplikten, kontrollen ved tildeling av tillatelser, samt bruken av muligheten til å endre og trekke tilbake tillatelser.

Den mangelfulle kontrollen har blant annet ført til en enorm konsentrasjon av lus i områder der oppdrettsanlegg er etablert. Det er også påvist flere tilfeller av multiresistent lus. Lusa angriper alle anadrome laksefisker og har de siste årene vært kilden til en *meget rask reduksjon av villaks- og sjørøretbestandene*.

Siden oppstarten av havbruksnæringen har antallet matfiskkonsesjoner økt til 916, og rett før nyttår ga Regjeringen klarsignal for ytterligere 65 konsesjoner. Dette skjer i en tid der det eneste miljømessig riktige ville vært å *redusere* antall konsesjoner.

Merdene hvor laksen oppbevares har utviklet seg fra små letthåndterlige merder til store industrianlegg som kan romme opptil 500.000 laks hver. Denne økningen i merdstørrelse øker konsekvensene ved eventuelle uhell som fører til store rømminger av laks, men i forhold til luseproblematikken er den viktigste konsekvensen av anvendelse av store merder at det har blitt tilnærmet umulig å gjennomføre effektiv og forskriftsmessig lusebehandling.

Det anslås pr. i dag at det til en hver tid står over 300 millioner oppdrettslaks i merder langs norskekysten. Dette er over 400 ganger flere oppdrettslaks enn antall villaks som vandrer tilbake til kysten. Dette innebærer at lusa har fått 400 ganger flere verter enn det som er naturlig forekommende. I tillegg har oppdrettslaksen tilhold i kystområdene gjennom hele året, i motsetning til villaksen som raskt passerer kysten på vei til elvene - hvor lusa dør.

Antallet oppdrettslaks i sjøen med lus som medbringes fra oppdrettsanleggene – kombinert med den kjensgjerning at en stadig større andel av disse er multiresistente - innebærer at så vel villaks som sjørøret er utsatt for omfattende luseangrep. Smolt med mer enn 5-10 lus blir påført sårskader av lusa som er dødelige. Fisk med færre lus får redusert immunforsvar, vokser saktere, endrer atferd, og har en vesentlig dårligere overlevelse enn frisk smolt.

Når det i et oppdrettsanlegg på Austevoll ble telt over 8 voksne lus pr. laks, samtidig som det er konstatert multiresistent lus som er immun mot lusekjemikaliene, snakker vi om en situasjon som er ute av kontroll.

Situasjonen er dramatisk for villaksen og sjørøreten.

Det er ingen tvil om at kontrollerende myndighet har ignorert hensynet til miljøet i en årrekke. Det har blitt gitt for mange og for store konsesjoner, samtidig som kontrollen med oppdrettsnæringens etterlevelse av lover og forskrifter har vært særdeles mangelfull. Bare det faktum at det hittil er oppdretteren selv, og ikke fiskehelsetjeneste eller veterinærmyndighet som har vært pålagt rapporteringsplikt vedrørende lusepåslag og behandlingssvikt, er i seg selv oppsiktsvekkende.

Det følger av akvakulturloven § 6 at tillatelse til oppdrettsvirksomhet kun kan gis dersom det er "miljømessig forsvarlig". Samtidig følger det av samme lovs § 9 at tillatelsene kan trekkes tilbake eller endres "dersom dette er nødvendig ut fra hensynet til miljøet".

Fiskeri- og kystdepartementet er ansvarlig myndighet for tildeling av tillatelser til akvakultur. Denne myndigheten er i hovedsak delegert til Fiskeridirektoratet og dets regionkontorer.

Samtidig har Fiskeri- og kystdepartementet, med hjemmel i akvakulturloven § 21, bestemt at Fiskeridirektoratet skal være tilsynsmyndighet etter loven. Fiskeridirektoratet og dets regionkontorer skal således ha et forvalteransvar i forhold til alle bestemmelsene i akvakulturloven.

Mattilsynet har ansvaret for å føre tilsyn med overholdelse og gjennomføring av bestemmelsene gitt i og i medhold av forskrift om bekjempelse av lus i akvakulturanlegg, herunder å fatte nødvendige vedtak. Det er ingen tvil om at dette tilsynet har vært svært mangelfullt hensett til det som nå fremstår som realiteter, jfr. ovenfor.

Det er av avgjørende betydning at det nå blir full stans i tildelingen av konsesjoner. Samtidig er det viktig at eksisterende konsesjoner reduseres til et forsvarlig nivå, slik at konsentrasjonene av oppdrettslaks, og dermed lus, blir betydelig innskrenket. I praksis medfører dette at Fiskeridirektoratet, av hensyn til en forsvarlig forvaltning av miljøet, må kalle tilbake og/eller endre en rekke konsesjoner.

Det kreves at ansvarlige myndigheter tar tak i den kritiske situasjonen umiddelbart. Faktum er at vi står overfor en miljøkatastrofe som innebærer at våre bestander av villaks og sjøørret er i ferd med å bli kraftig desimert eller til og med utryddet i visse regioner.

Dagens forhold i oppdrett kan på ingen måte kalles en bærekraftig forvaltning basert på et "føre var" prinsipp. Situasjonen er ute av kontroll, og Norske Lakseelver og dets medlemmer vurderer fortløpende hvilke tiltak som må iverksettes for å komme problemene til livs. I ytterste konsekvens kan dette medføre at en rekke aktører må anmeldes for brudd på akvakulturloven og manglende håndhevelse av luseforskriften.

Det vil åpenbart også kunne fremmes betydelige erstatningssøksmål hvis villaks- og sjøørrestammer utryddes på grunn av manglende myndighetshåndtering.

Det økonomiske er imidlertid en underordnet faktor. Det sentrale er at vårt lands myndigheter risikerer å være årsaken til at en betydelig naturressurs som våre unike villaks- og sjøørretbestander ikke kan overleveres til nye generasjoners forvaltning.

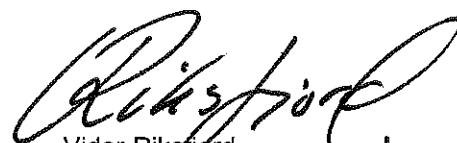
Det tar for lang tid å vente på at en ny luseforskrift skal tre i kraft, og myndighetene må, basert på de forskningsresultater som foreligger, benytte gjeldende regelverk for å hindre en katastrofe.

Vi vedlegger en liste over litteratur og nettløker som danner grunnlaget for faktumfremstillingen i dette brevet. Det bes om tilbakemelding innen mandag 30. mars på hvilke tiltak myndighetene vil iverksette.

Ole G. Klevan
advokat

Med vennlig hilsen
ADVOKATFIRMAET SCHJØDT DA

Vidar Riksfjord
advokatfullmektig

Kopi til: Miljøverndepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Fiskeridirektoratet v/Fiskeridirektøren, Fiskeridirektoratets regionkontorer i Trøndelag og Møre og Romsdal, Mattilsynets hovedkontor, Mattilsynets regionkontor for Trøndelag, Møre og Romsdal, Havforskningsinstituttet, Statens Forurensningstilsyn, Direktoratet for naturforvaltning, Norsk Institutt for naturforskning.

Litteratur og øvrige kilder

1. Luserapport fra NINA (rapport 447)
2. http://www.lakselus.no/tema/villfisk_og_lus; http://www.lakselus.no/tema/villfisk_og_lus
3. <http://www.fiskeridir.no/fiskeridir/akvakultur/statistikk>
4. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19129101>;
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18079401>
5. http://www.kyst.no/index.php?page_id=95&article_id=83810;
6. <http://www.fiskeridir.no/fiskeridir/akvakultur/statistikk> ; (Heuch, P. A., and Moe, T. A. 2001. A model of salmon louse production in Norway: effects of increasing salmon production and public management measures. *Diseases of Aquatic Organisms*, **45** 145-152);
<http://www.nina.no/?io=1001720>;
http://www.njff.no/portal/page/portal/njff/nyhet?element_id=30009472&displaypage=TRUE
7. <http://www.lusedata.no/default.aspx>; samt vedlagte luserapporter fra Mattilsynet
8. Birkeland, K., (1996). Consequences of premature return by sea trout (*Salmo trutta*) infested with the salmon louse (*Lepeophtheirus salmonis* Krøyer): migration, growth and mortality. *Can. J. Fish. Aquat. Sci.* **53**, 2808– 2813
9. Havbruksrapportene fra Havforskningsinstituttet 2000-2001; Lars Asplin & Karin Boxaspen, trolling data fra flere år på Vestlandet
10. Grimnes, A. & Jakobsen, P.J. (1996). The physiological effects of salmon lice infection on post-smolt of Atlantic salmon. *Journal of Fish Biology.* **48** 1179-1194); (Bjørn, P.A. & Finstad, B. (1997). The physiological effects of salmon lice infection on sea trout post smolts. *Nordic journal of Freshwater Research* **73** 60-72
11. Nolan, D.T Reilly P. & Wendelaar Bonga S.E. (1999). Infection with low numbers of the sea louse (*Lepeophtheirus salmonis*) induces stress-related effects in postsmolt Atlantic salmon (*Salmo salar*). *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences* **56** 947-959
12. Finstad B., Bjørn P.A., Grimnes A. & Hvidsten N.A. (2000) Laboratory and field investigations of salmon lice (*Lepeophtheirus salmonis* Krøyer) infestation on Atlantic salmon (*Salmo salar* L.) post smolts. *Aquaculture Research* **31**, 1-9
13. Holst, J.C., Nilsen, F., Asplin, L., Holm, M., 2003a. Interaksjoner villaks—lakselus—oppdrettslaks: hvor står vi, hva er målet. Institute of Marine Research, Bergen, Norway, Havbruksrapporten 2003
14. Holst, J.C., Jacobsen, P., Nilsen, F., Holm, M., Asplin, L., Aure, J., 2003b. Morality of seaward-migrating post-smolts of Atlantic salmon due to salmon lice infection in Norwegian salmon stocks. In: Mills, D. (Ed.), *Salmon at the Edge*. Blackwell Science, Oxford, pp. 136–137
15. http://www.kyst.no/index.php?page_id=95&article_id=84078; <http://www.hitra-froya.no/incoming/article1237231.ece>
16. http://www.kyst.no/index.php?page_id=95&article_id=83982; <http://www.lakselus.no/tema>
17. Savitz, J.D. & Wright, D.A. 1994. Toxic effects of the insecticide Diflubenzuron (Dimilin) on survival and development of Nauplii of the estuarine copepod *Eurytemoa affinis*. *Marine Environmental Research* **37** 297-312
Fischer, S.A & Hall, L.W. 1992. Environmental concentrations and aquatic toxicity data on diflubenzuron (Dimilin). *Critical reviews in toxicology* **22** 45-79